

Topkoks tronen vandaag zonder verpinken journalisten mee naar hun keuken, filmtijdschriften berichten in geuren en kleuren over ‘the making of’. Ook Op Weg heeft zijn nieuwsgierig kantje en van Kees Swart mochten we even meekijken ‘achter de schermen’ van zijn schrijverskunst.

→ Interview Peter Cristiaensen | Foto's Kees Swart

Achter de schermen van een fietsgids

Vanwaar die passie voor de fiets?

Mijn hele leven heb ik gefietst: als 13-jarigen naar mijn grootouders, als 16-jarige voor het eerst de grens over naar Duitsland en als 18-jarige helemaal door Engeland. Op een gewone fiets zonder versnellingen, in Engeland slechts met een goedkope drierversnellingsnaaf. In die tijd was reizen met de fiets nog

een logische oplossing voor wie niet veel geld had. Bovendien was fietsen de ideale manier om van de vrijheid te proeven, weg van school en ouders. Tijdens mijn opleiding fotografie koos ik voor de richting journalistiek en later ging ik reportages maken voor Op Pad. Vanuit mijn engagement schreef ik mee aan de fietsgids *Fietsen naar Praag* van de Europafietzers.

Allemaal leuk, maar het kriebelde om zelf iets te creëren.

Hoe kwam je dan in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog terecht?

Het idee is onderweg ontstaan, in september 2008. Via de Groene Valleienroute fietste ik door de Argonne. Op zoek naar iets eetbaars

De frontlinie bij Butte de Vauquois in de Argonne.

De Durdle Door aan de Engelse Jurassic Coast.

belandde ik in Romagne-sous-Montfaucon bij Jean-Paul De Vries, een landgenoot die een museumje heeft opgezet met soldatenspullen die hij vijf kilometer rond het dorp in de grond gevonden heeft. Intussen komen er busladingen toeristen naar zijn privé-collectie kijken. Ik raakte in de ban van zijn verhalen en ging anders kijken naar al die sporen van de Grote Oorlog in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk.

Voor een Nederlander geen evidente keuze.

Dat klopt, de Eerste Wereldoorlog zit niet in onze genen. Als neutraal land waren we niet rechtstreeks betrokken, waardoor we ook geen grootvaders of overgrootvaders hadden die over de gruwel konden vertellen. Het collectief geheugen was beperkt en is bovendien compleet overspoeld door de Tweede Wereldoorlog, die wel een gigantische impact had op Nederland. Ik heb de indruk dat er nu pas, nu de Tweede Wereldoorlog ook vervaagt, meer ruimte komt om te kijken naar wat er aan vooraf ging.

En dus besloot je om het hele Westelijke Front te fietsen?

Inderdaad, voor automobilisten bestond er een routegids langs de belangrijkste begraafplaatsen, musea en slagvelden, maar voor fietsers niet. Ik vond het een fantastisch project om in te duiken. Een half jaar na mijn toevallige ontmoeting in Romagne stond ik gepakt en gezakt – en heel grondig voorbereid! – op het strand van Nieuwpoort. Met het plan om enkele weken later in de buurt van Bazel de Zwitserse grens te bereiken. En met al die informatie aan het schrijven te gaan.

Hoe pak je zoiets aan?

Om te beginnen doe ik heel veel voorstudie via internet. Niet alleen zoek ik interessante begraafplaatsen en monumenten, maar ook alle bestaande lokale fietsroutes en mogelijke fietswegen. Gelukkig zijn de topografische kaarten van Frankrijk digitaal te raadplegen. Die combineer ik met *google earth* om tot een eerste voorlopige versie van een route te komen. Ik stond dus niet met een blanco blad op dat strand, maar met een gpx-track in mijn gps.

Mooie beelden zijn een belangrijke reden om twee of driemaal terug te gaan naar dezelfde plek.

En dan begint het echte werk!

Op een dag 'veldwerk' fiets ik gemiddeld 60 à 70 km. Maar soms ook 30 km. Ik stop heel vaak: om informatie te verzamelen, om alternatieve routes te checken, om waypoints aan te

maken, om foto's te nemen, enz... Soms merk ik dat er op een traject meer auto's rijden dan op *google earth* leek. Of dat er interessante maar niet-geasfalteerde paden zijn. Niet onlogisch, want *google streetview* rijdt enkel rond met auto's. Dan moet ik proberen inschatten of die ook bij slecht weer te fietsen zijn. Soms zijn publieke wegen afgesloten met een bordje 'privé' en moet ik nagaan hoe serieus dat is. Het gebeurt dat ik een stuk schrap omdat er agressieve honden rondlopen.

Zo'n klus is ongetwijfeld niet in één keer geklaard?

Klopt, meestal keer ik enkele malen terug. Bijvoorbeeld omdat ik een historische begraafplaats ontdek die ik nog niet kende. Dan wil ik terplekke bekijken of een ommetje zinvol is. In totaal ben ik ongeveer drie jaar met het project bezig geweest. In die tijd kwam ik via het wereldfietsforum in contact met Michaël Wannet van Uitgeverij Recreatief Fietsen en dat klikte meteen. Michaël is behalve uitgever ook vormgever en cartograaf en in nauwe samenwerking is het boek pagina per pagina organisch gegroeid.

Kees Swart is fotograaf, schrijft fietsreportages voor het Nederlandse tijdschrift *Op Pad* en was co-auteur van de fietsgids *Fietsen naar Praag*. Het bleek een mooie springplank naar het echte werk: het ontwerpen van fietsroutes en schrijven van fietsgidsen. *Fietsen langs de Frontlijn van de Eerste Wereldoorlog* verscheen in 2012, *Fietsen rond Het Kanaal, deel 1 Zuid-Engeland* is net uit. *Deel 2 Noord-Frankrijk* is voorzien voor 2016.

www.keesswart.nl

Wijnhellingen in de Elzas.

Strandhuisjes bij Duinkerke.

Als fotograaf stel je ongetwijfeld ook hoge eisen aan de foto's?

Mooie beelden zijn een belangrijke reden om twee of driemaal terug te gaan naar dezelfde plek. Is de lucht egaal grijs dan probeer ik in te schatten wat het zou geven met een blauwe lucht. Maar ook dan blijven de beste foto's toevalstreffers. Zoals de cover van de gids: de zonscheen mooi op de klaproos, maar een minuut later was ze helemaal weg.

Behalve een gpx-track kiezen jullie nog steeds voor een klassieke navigatietekst.

De track is ter beschikking, maar niet iedereen heeft gps, dus vinden we een navigatietekst nog altijd belangrijk. Op basis van mijn veldwerk, google streetview en foto's van kruispunten schrijf ik een zo betrouwbaar mogelijke tekst. Daarin verwerk ik ook tips, zoals het feit dat er na Reims soms tientallen kilometers geen winkels zijn. In de laatste fase zoek ik op internet heel intensief naar hotels, B&B's, campings en winkels. Dan is het aan de proeffietsers om de tekst ter plekke te controleren.

Lang heb je niet gewacht om een nieuw project aan te pakken.

Het idee om iets rond Het Kanaal te doen leefde al langer. Frankrijk is een topbestemming voor

Vlamingen en Nederlanders, maar Engeland is dat veel minder. Onterecht, vind ik. Het feit dat er zoveel veerdiensten zijn tussen Normandië, Bretagne en Zuid-Engeland was een interessant gegeven. Maar dan kwam het bericht dat de lokale overheden met Europese subsidies een Tour de Manche aan het uitwerken waren, een 1200 km lange lus rond Het Kanaal.

komen daar toe vanuit Hoek van Holland. In Frankrijk fiets ik van Roscoff in Bretagne helemaal tot in De Panne. Waar mijn traject overlapt met de officiële Tour de Manche, heb ik trouwens geregeld een beter alternatief gezocht. De Engelse Sustransroutes zijn wisselend in kwaliteit en zijn nog niet overal klaar.

Voor sommige trajecten heb ik in de gids een 'tegenwindalternatief' opgenomen.

Voor jou geen reden om je eigen project af te blazen?

Helemaal niet. Ongetwijfeld komen er heel wat Franse en Engelse brochures en gidsen, maar ik schrijf voor Nederlandstalige fietsers. Bovendien is mijn route bijna dubbel zo lang, de Tour de Manche komt namelijk niet in de oostelijke helft van Het Kanaal. In Engeland fiets ik van Dover tot Plymouth, plus een aanlooptraject vanuit Harwich. De meeste Nederlanders

Waarom spreekt Het Kanaal je zo aan?

De kusten en kliffen zijn prachtig, maar de verhalen die boven het water hangen zijn eindeloos. Het Kanaal is doorheen de geschiedenis zowel verbindingroute als frontlijn geweest. Alle havenplaatsen aan beide zijden hadden oorspronkelijk zowel een militaire als een handelsfunctie. De Romeinen zijn er in geslaagd Het Kanaal over te steken, Willem de Veroveraar ook. Maar Napoleon en de Nazi's niet. Die laatste hebben dan weer enorme sporen nagelaten in het landschap: de Atlantikwall. Ook aan Engelse kant vind je een ketting van bunkers gebouwd om de Nazi-invasie te stoppen. Maar er is nog veel meer: de Engelse badplaatsen op de route zijn pareltjes. De lange promenades met palmbomen moesten de Franse *riviera* nabootsen. Kloosterruïnes vertellen het verhaal van de Anglicaanse reformatie. Langs de krijtrotsen en op jurassic coast ligt onze natuurschiedenis voor het oprapen.

Grafsteen in Noord-Frankrijk.

Corfe Castle in Zuid-Engeland.

Cap de la Hague (Cotentin).

Dartmoor in Zuid-Engeland.

Bretonse kust bij Pointe du Chateau.

Zuid-Engeland, Bretagne en Normandië, dan denk ik niet meteen aan vlakke fietswegen.

Klopt, wie een probleem heeft met hellingen tussen 5 en 10%, trekt er beter niet naartoe. Je klimt nooit boven 400 meter, maar het gaat vaak op en af. Soms zijn er echt steile hellingen, 15 tot 20%. Maar die zijn nooit lang, dus kan je zonder probleem even afstappen en je fiets naar boven duwen. Globaal genomen zijn de Franse heuvels iets milder dan de Engelse. Bovendien zijn er in het Franse traject ook heel wat vlakke *voies vertes* op oude spoorwegbeddingen.

Zit er ook een logica achter de rijrichting?

De Frontlijnroute start in Nieuwpoort omdat je zo het minst kans op tegenwind hebt en omdat het zwaarste stuk, de Vogezen, op het einde komt. Voor de Kanaalroute geldt: hoe verder weg, hoe zwaarder, zowel in Engeland als in Frankrijk. Daarom fiets ik in Engeland westwaarts: van Dover naar Devon, van relatief makkelijk naar steeds moeilijker. Tegenwind is er iets minder problematisch omdat er vaak heggen staan langs de wegen. In sommige gevallen heb ik in de gids een 'tegenwindalternatief' opgenomen. In Frankrijk beschrijf ik de route oostwaarts, met de overheersende wind

mee. Eindigen doe je met een fantastisch mooi stukje kliffen bij Dieppe en later nog tussen Boulogne en Calais.

Ik neem aan dat je van dit monnikenwerk niet kan leven?

Inderdaad, ik denk niet dat er in het Nederlandstalige taalgebied mensen rondfietsen die hiervan kunnen leven. Maar het is wel een passie waar ik eindeloos veel plezier aan beleeft.

Win!
Op Weg mag 2 exemplaren wegschenken van Fietsen rond het Kanaal. Surf naar www.groteroutepaden.be >opweg>win.

De keuze van Kees

Dartmoor en de Jurassic Coast

In het zuidwesten van Engeland. Spectaculaire landschappen die sterk verweven zijn met de Engelse cultuur. Kliffen, stranden, rotsen en heidevelden zijn doorspekt met kerkjes, tearooms en kastelen.

De noordkust van Bretagne

Steeds weer een ander uitzicht op ruige rotspartijen en lieflijke baaien. Palmbomen gedijen hier al beter dan aan de Engelse kust en het dagelijks ritme van eb en vloed voegt een dynamiek toe die de Middellandse Zee mist.

De Elzas

De Elzas is een van de mooiste delen van de frontlijnroute. De dichte wouden van de Vogezen maken er abrupt plaats voor wijnvelden en ansichtkaartstadjes met vakwerkhuizen. Hier weet men al eeuwenlang het beste van de Franse en Duitse cultuur te combineren.

Cotentin

Anders dan de Tour de Manche blijf ik in mijn fietsgids voorbij de baai van Mont Saint-Michel de prachtige kust van Cotentin volgen langs duinen, stranden, kliffen en oesterbanken. Ook de vestingstad Granville, de kathedraal van Coutances, het kasteel van Pirou en de landingsstranden vanaf Utah Beach liggen op de route.

Beide fietsgidsen zijn uitgegeven door Uitgeverij ReCreatief Fietsen en zijn te koop in de GR-webshop. Je kan ze ook bekijken op de GR-website (LF-fietsen > Over de grens). Een korte inhoud en een overzichtskaartje van elke gids vind je op www.recreatief-fietsen.nl. Meer info over het museum van Jean-Paul De Vries: www.romagne14-18.com.